

مدیریت ریسک نقدینگی در بانکداری اسلامی

نویسنده: عبدالجبار کریمی - عضو بانک مرکزی کراچی، پاکستان

مترجم: علیرضا صالحی - فوق‌لیسانس مدیریت بازرگانی و کارشناس مسوول مالی آموزش و پرورش

امروزه ارزش وجه نقد به‌عنوان یک دارایی استراتژیک، توسط هیات‌مدیره کمپانی‌ها و جامعه تحلیلگران کاملاً شناخته شده است، زیرا مدیریت موثر نقدینگی در رأس دستور کار بسیاری از شرکت‌های چندملیتی قرار دارد.

این حقیقت در کنار افزایش فرصت‌ها در بازارهای چالشی گذشته، ارزیابی مجدد امکانات برای اداره نقدینگی در کل حوزه عمل یک شرکت را برای یک حسابدار (خزانه‌دار) ارزشمند می‌سازد.

در سیستم مرسوم بانکداری، خزانه مجبور است که برای به‌حداکثر رساندن سود ناشی از پتانسیل خطوط پیشین، جریان‌های نقدی بانک را مدیریت کند و ترازنامه و صورت سود و زیان را در مقابل فرسایش ناشی از ریسک بازار، حمایت نماید. برای نیل به این هدف، باید جریان‌های نقد آتی و فعلی را تعیین و در سطوح بازار قیمت‌گذاری نمود. مازاد نقدینگی نیز عمدتاً از طریق چهار روش اداره خواهد شد:

۱) تزریق مازاد در شبکه داخلی بانکی.

۲) سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار دولتی.

۳) اعطای وام به مشتریان شرکت.

۴) حفظ وجوه اضافی در سطح نرخ بازده صفر درصد.

سه روش اول، به نرخ بهره مرتبط هستند و بانکداری اسلامی نباید این گزینه‌ها را انتخاب نماید. از نقطه‌نظر مدیریت نقدینگی، بانکداری اسلامی مجبور است که مسیر طولانی‌تری را انتخاب نماید. امروزه بسیاری از شرکت‌های چندملیتی (MNC) در جستجوی پتانسیلی به‌منظور بهینه‌کردن نقدینگی‌شان هستند و گام‌های متمرث‌تری را در جهت اداره مسایل و مشکلات نقدینگی هر روزه‌شان برداشته‌اند.

موانع بانکداری اسلامی

ریسک نقدینگی، شامل ریسک‌هایی است ناشی از شکاف‌هایی در استعمال منابع در دسترس، عدم تطابق روش‌های دستیابی منابع، به‌کارگیری وجوه نقد در برآورده ساختن لازمه‌های نقدینگی احتیاطی، توان دسترسی به بازار و غیره. به‌همین دلیل خزانه‌های بانک‌های متعارف امروزی، معمولاً وجوه نقد مازاد را در بازار پولی وارد می‌کنند، اما بانک‌های اسلامی قادر به انجام این کار نیستند، زیرا مازاد نقدینگی بانک‌های اسلامی نمی‌تواند به آسانی به بانک‌های متعارف امروزی

هرچه تعداد بانک‌های اسلامی بیشتر و فعالیت‌هایشان متنوع‌تر و وسیع‌تر باشد، امکان همکاری بین آنها بیشتر خواهد شد.

② اگر یک بازار مالی اسلامی واحد تشکیل شود، می‌توان با به‌کارگیری روش‌های خاص اسلامی،

بر مشکل مدیریت نقدینگی غلبه نمود.

منتقل شود. در واقع، بانک‌های اسلامی بهره را نمی‌پذیرند. با این حال، امکان تبادل وجوه نقد مازاد در بین بانک‌های اسلامی بر مبنای عقود مضاربه و مشارکت وجود دارد. بنابراین، هر قدر تعداد بانک‌های اسلامی بیشتر و فعالیت‌هایشان متنوع‌تر و وسیع‌تر باشد، قلمرو همکاری در این زمینه بیشتر خواهد شد.

به‌طور کلی، به‌منظور مدیریت موثر بر نقدینگی، نیاز به توسعه میدان دید وضعیت وجوه نقد، پیش‌بینی مطلوب، روشی برای تمرکز بر وجوه نقد و توانایی مذاکره درباره وجوه نقد و انجام آن قبل از بروز فاصله‌های زمانی می‌باشد. چالش‌های همراه با مدیریت نقدینگی در بانک‌های اسلامی، تنها چالش‌های باقاعده نیستند. ممکن است که فعلاً مدیریت بر نقدینگی مازاد مشکل باشد، اما خیلی زود این امر محقق می‌گردد. در این زمینه توسط بانک توسعه اسلامی (IDB)، سازمان‌هایی مبتنی بر بازارهای مالی اسلامی بین‌المللی مانند آژانس پولی بحرین (BMA)، عربستان سعودی، بانک اندونزی، سودان، نیجریه، مالزی و برونی دارالسلام، ایجاد شده‌اند. بازار مالی اسلامی بین‌المللی سعی دارد تا یک ساختار مدیریت نقدینگی را برای بانک‌های اسلامی یا بخش‌های قابل‌دسترس از طریق شبکه ایجاد نماید. یک طرح سرمایه‌گذاری جمعی در این زمینه - به‌طور کلی - قادر است که مساله مازاد نقدینگی را مدیریت نماید. این کار در بانک الامین و بانک اسلامی ABC انجام شده است. اگر یک بازار مالی اسلامی واحد تشکیل شود، این ماموریت کامل خواهد شد و از طریق به‌کارگیری روش‌های خاص اسلامی، بر مشکل مدیریت نقدینگی غلبه خواهیم نمود.

منبع: <http://www.continuitycentral.com/feature0126.htm>